

εἶνε ἀρκεύτως εὐάρεστοι. Τὸ «Ναυτοπούλο» του συγκινεῖ, ἡ δὲ «Σκουριασμένη ἄγχυρα» θὰ ἦτο πράγματι ὠραῖον ποίημα, ἂν δὲν ἠκολούθει ἡ τελευταία στροφή, ἐξαλείφουσα τὴν ὅλην ἐντύπωσιν διὰ μικρολόγου καὶ τετριμμένης παρομοιώσεως. Τὸ τέλος τῶν «Τριῶν Νησιῶν» ἀντηχεῖ ὡς πολεμικὸν ἔγερτήριο, ὃ «Ναυτὴς» δὲν στερεεῖται ἐλληνοπρεποῦς τινος γλυκύτητος, καὶ ἡ «Νύχτα» εἶνε λίαν παραστατική. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν ἐνθαρρυντικὴν μείαν τῆς ὁποίας εἶνε ἄξιοι οἱ στίχοι οὗτοι μέχρι τοῦ βραβεῖου τοῦ ὁποίου ἔτυχαν, ἄβυσσος χαίνει. Διὰ τὴν πληρωθῆ τὸ βῆθην ὑπὸ τῶν προφητῶν ὅτι ἐν Ἑλλάδι καὶ οἱ ποιητικοὶ διαγωνισμοί, μετὰ πολλῶν ἄλλων, πέπρωται νὰ γελωτοποιῶνται.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ¹

Θ'. — Προκοπή

Μπήκαμε τώρα στ' ἀληθινὰ βάσανα. Πᾶν τὰ παιχίδια, πᾶν τὰ χρόνια ποῦ λάμπουν ἀπάνω στὸ πρόσωπό μας σὰν τὸ γλυκοχάραμα τῆς αὐγῆς, κι ἀρχίζουμε τώρα νὰ δουλεύουμε μέσα στὸν ἥλιο ποῦ τὸν λένε ζωὴ, τὸν ἥλιο ποῦ μᾶς χύνει τὸ φῶς του νὰ δοῦμε τί μεγάλο καλὸ εἴχαμε καὶ τὸ χάσαμε. Δὲ λέγω πῶς δὲν ξανάρχεται ἡ χαρὰ; ἔρχεται σὰν ξαναβρεθοῦμε στὸ σπίτι μας ὕστερ' ἀπὸ τὴν ξενιτεία, σὰν πρωτοφιλήσουμε τὴν καλὴ μας, σὰν τὴ βλέπουμε νὰ βυζάνη τὸ πρῶτο της, σὰ χορεύουμε τὸ πρῶτο ἐγγόνι, στὰ γόνατά μας, ἔρχεται τότες ἡ χαρὰ καὶ μᾶς βαλσαμώνει. Μὰ εἶναι βαλσάμωμα, γιαιρεία πόνου, κι ὄχι παντοτινὴ γιαιρεία. Ἡ καθαυτὴ χαρὰ ποῦ καταπονᾷ τὸν πόνου καὶ τὸν πνίγει μέσα στὴν καρδιά, εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ παιδιοῦ, κι αὐτὴ δὲν ξανάρχεται.

Τώρα πιά δὲν μπορούσα νὰ ξεφύγω τὸ δάσκαλο. Καὶ μῆτε τῷθελα. Γιὰ χάρι τῆς Λενιώσ μου, τὸν ἀγαποῦσα τὸ δάσκαλο. Αὐτὴ τὴ φορά μὲ πῆρε ἡ μάνα μου στὸ Σκολεῖο. Τοῦ γλυκομίλησε τοῦ δασκάλου, τοῦ εἶπε πῶς εἶμαι ὀρφανὸ καὶ νᾶχη τὴν ἐννοια μου, τῆς εἶπε κι αὐτὸς δυὸ λόγια, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι, κ' ἔκαμε πῶς μὲ χάδεψε. Εἶναι ἀλήθεια πῶς δὲ μὲ παρατρόμαξαν αὐτὴ τὴ φορά. Τὸ φαρμάκι ἔμπαινε λίγο λίγο. Κ' ἔτσι ἄρχισα νὰ προκόθω.

Ἄρχισα νὰ προκόθω καθὼς προκόθει καὶ πᾶει μπρὸς μιά βαρκούλα ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἐνάντια ρέματα. Τὸ ἕνα, τῆς στυροφιάς τῶν παιδιῶν, τᾶλλο, τῆς καμαρωμένης δασκαλικῆς μας. Τὰ παιδιὰ μοῦ χωράτευαν ἡ καὶ μοῦ βλαστημοῦσαν ρωμαϊκῶς, ὁ δάσκαλος μὲ καθοδήγευε κορακίστικα. Ἔτσι καὶ τὰ βιβλία του, σὰν ἄρχισα νὰ τὰ μισονοιώθω. Ἡ μακαρίτισσα μὲ καμάρωνε σὰν τὰ διάβαζα τὸ βράδυ κοντὰ στὸ λυχνάρι. Κ' ἔλεγε, τί μεγάλη τύχη ποῦ τὴν ἔχουν τώρα

τὰ παιδιὰ ποῦ μαθαίνουνε γράμματα τόσο εὐκολα. Τᾶλεγε γράμματα, γιατί δὲν καταλάβαινε λέξη. Ἄν εἶτανε στὴ γλώσσα της, δὲ θὰ εἶτανε γράμματα. Ἄν πῆς τὸ μουστο γλεῦκος, εἶναι γράμματα. Ἄ γράψης πῶς τὸ φαι εἶναι κεκολλημένον, καὶ μυρίζε: κνίσσαν, γίνεται κι αὐτὸ ἀμέσως γράμματα. Ἄλλάξεις λέξεις καὶ πηγαίνεις ὀμπρὸς καὶ μὲ τὸ βάσανο νὰ βρῆς τὴ λέξη, ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθήσῃ νὰ βρῆς καὶ τί θὰ πῆς. Ἄ θέλῃ νὰ γράψῃ κανένας τίποτις ποῦ τὸ συλλογίστηκε ἀπατός του, κι ὄχι: κάποιος ἀρχαῖος ἢ φράγκος, — ἕνα παιδικήσῃ παραμυθᾷκι νὰ ποῦμε, — δὲ βρίσκει κορακίστικες λέξεις γιὰ τὸ μισό, γράφει λοιπὸν τᾶλλο μισό. Καὶ κείνος πάλι ποῦ τὸ διαβάσει, ἂν εἶναι ἀρχαῖος, δὲν καλοχωνεῖ τὰ μισὰ ποῦ διαβάσει, κ' ἔτσι τοῦ μένει τὸ τέταρτο. Τὰ φραγκόπουλα κερδίζουν ἀπὸ τὰ βιβλιάρικια τους ἑκατὸ τὰ ἑκατὸ, ἐμεῖς εἰκοσιπέντε τὰ ἑκατὸ. Τᾶλλα εἰκοσιπέντε εἶναι ἀπόλυτες γενικὲς κι ἀναδιπλασιασμοί, καὶ τὰ πενήντα μῆτε γράφηκαν! Κ' ἔτσι βγαίνει τὸ ρωμαῖόπουλο στῆς ζωῆς τὴν παλαιότερα ἀρματωμένο κορακίστικες λέξεις καὶ φράσεις.

Τὶς βάζει στὴν ἀράδα καὶ μισογίνεται ἡ δουλειά του. Οἱ σολοικισμοὶ κ' οἱ βαρβαρισμοὶ εἶναι ψύλλοι στ' ἄγχυρα. Τώρα πρέπει νὰ βγῆ τὸ ψομί ὅπως ὅπως..... Τί παράξενο! Ἐνας λαὸς ποῦ τολμᾷ νὰ πάρῃ μιά πεθαμμένη γραμματικὴ γιὰ δική του, καὶ γραμματικὴ ποῦ χρειάζεται μιά ζωὴ νὰ τὴ μάθῃς, τί νὰ σοῦ κάμῃ; Θᾶμα εἶναι κι αὐτὸ ποῦ σοῦ κάνει. Θᾶμα εἶναι ποῦ ἔχουμε πέντ' ἔξη νομάτους μέσα στὴ χώρα ποῦ μᾶς γράφουν τὰ κορακίστικα χωρὶς νὰ μᾶς σφέρουν ἀνέκατο. Τί εἶπες; Τάχα λές πῶς ὅλοι θὰ γείνουνε μιά μέρα σὰν αὐτοὺς τοὺς πέντ' ἔξη; Σπολλάτη! Ἄς γείνουμε τὸ λοιπὸν ὅλοι μας Μπερναρδάκηδες, νὰ συγᾶσῃ τὸ ἔθνος. Ἄς σφαλῆσουμε τ' ἀργαστήρια μας, ἄς στουπώσουμε τ' αὐτιά μας, ἄς δέσουμε τὰ χέρια μας, κι ἄς μελετοῦμε τὴν ἀρχαία ὥσπου νὰ φτειάζουμε μιά καλὴ κορακίστικη. Ἐνα πᾶμα μοναχά. Νὰ ποῦμε τοὺς ἄλλους νὰ μὴν πολυθιάζονται μὲ τὸν πολιτισμὸ τους, γὰ τοὺς προφτάζουμε καὶ μεῖς. Νὰ ποῦμε καὶ τοὺς Βουλγάρους νὰ μᾶς ἀπαντήξουμε λιγάκι, γιατί σπουδάζουμε τὴν ἀρχαία γραμματικὴ. Καὶ σὰν τὴ μάθουμε, ἄς κοπιᾶσουν.

Αὐτὸ εἶταν τὸ ἕνα ρέμα ποῦ ἔσπρωχνε τὴ βαρκούλα μου. Καὶ γιὰ τᾶλλο, τί νὰ σοῦ πῶ! Ποιὸ ἀγόρι, ἡ ποιὸ κορίτσι, μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ τίς γίλιες μωρολογιές, νοστιμιές, ἀθανιές, φοβέρες ἡ καὶ βρεισιές ποῦ καταρακυλοῦν ὀλόγουρά του σὰν πέτρες ἀπὸ βουνὸ μαζί μ' ἕνα χεῖμαρρο! Σὲ ποιὸ Σκολεῖο δὲ σημαδεύεται τὸ παιδί μὲ τέτοια καταρακυλίσματα! Ποιὸς δὲν ἔμαθε νὰ καταριέται στὴ γλώσσα του! Ποιὸς δὲ βγάξει τὸ πάθος ἀπὸ μέσα του σὰ ζωντανὸ φεῖδι, τὸν πόνου του σὰ ζεστό

¹Ἴδε σελ. 252

αίμα, καὶ σὰν ἀγνόη τὴ λαχτάρα του ; Ποιὸ δασκαλάκι δὲ θὰ φωνάξῃ ἓνα χωριάτικο ὄχ, σὰν τοῦ πατήσης, ἄς εἶναι καὶ τὸ νυχάκι τοῦ δασκαλικοῦ του ποδοῦ ;

Ἄν τὰ λόγια τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σπιτιοῦ εἶναι τῆς μάνας μας, τὰ πῶτερα λόγια τοῦ πόνου καὶ τῆς ζωῆς εἶναι τῶν πρώτων συντρόφων μας. Ἡ τῆς μάνας εἶναι ἢ τῶν συντρόφων, κάθε χαρὰ ἢ λύπη, κάθε λαχτάρα ἢ ἀπελπισία, κάθε μίσος, κάθε τρόμος ἢ θυμὸς ποῦ κλονίζει τὸ νοῦ μας, κάθε σταλαματιὰ ποῦ γυρίζει στὶς φλέβες μας, εἶναι ζυμωμένα μὲ τὴν καταφρονεμένη τὴ γλώσσα ποῦ ντρεπούμαστε νὰ τὴν ποῦμε δική μας ! εἶναι χτῆμα τῆς καρδιάς μας ἢ γλώσσα, δὲν ξέρει, δὲν θέλει νὰ ξέρῃ ἄλλη γλώσσα ἢ καρδιά μας. Καὶ νὰ τῷθελε, δὲ θὰ μπορούσε νὰ τσαμπουνήσῃ μιὰ κορακιστικὴ λέξη ἀπάνω στὸν πόνο τῆς. Ἡ καρδιά μας κ' ἢ γλώσσα μας μεγαλώσανε σὰ δυὸ διδυμὲς ἀδερφάδες. Ἡ μιὰ διαφεντεύει τὴν ἄλλη. Κάθε πόνος καὶ τὸ τραγοῦδι του, κάθε πάθημα καὶ τὴν παροιμία του. Ποῦ νὰ τίς ξεχωρίσῃ μιὰ πεθαμένη γραμματικὴ ; Ἄλλο τόσο παγώνουν οἱ παγωμένοι κανόνες τῆς σὲ μιὰ καρδιά ποῦ ξέρει τὴ θέλει, ποῦ γυρεύει τὴν τρυφερὴ τὴ λέξη νὰ παραστήσῃ τὸν πόνο τῆς, τὴν κοφτερὴ νὰ δείξῃ τὸ πάθος τῆς. Ποῦ ἀκούστηκε τέτοιο κακό ! Ποῦ ἀκούστηκε Ἀχιλλέας ἢ Ἀμλέτος νὰ πασαλεῖθῃ τὸ πάθος του μὲ τέτοιους δασκαλήσιους σουβάδες ; Σὲ ποιὸ βιβλίον τὸ εἶδατε, διαβασμένα μου δασκαλόπουλα, ποῦ ἔγραψαν οἱ μεγάλοι τεχνίτες τοῦ κόσμου σὲ γλώσσες ποῦ τοὺς μαγεῖρεψαν οἱ δασκάλοι ; Τοῦ κάκου, ἀφήστε τὴν ἱστορία, ὅλη ἢ ἱστορία σὰς κατατρέχει. "Ὅλος ὁ κόσμος τίς κάνει θρούβαλα τίς μωρολογιές σας. Ἐμεῖς μόνο τὰ ῥωμιόπουλα σὰς ἀφήκαμε καὶ μὰς πήρετε στὸ λαιμό σας, καὶ μὰς τραβήξετε ἀπὸ τὴ γελαστή μας ἀκρογιαλιά μέσα σὲ βάρη μαῦρα καὶ σκοτεινά, καὶ πᾶτε νὰ μὰς πνίξετε τώρα μαζί σας.

[Ἐπιτετα συνέχεια]

ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗ

Κοινὴ διατροφή πολλῶν

Δοθεῖσις ἐσχάτως ἀφορμῆς ὁ πολλὸς καθηγητῆς Βίρχωβ κατέκρινε τὴν πρὶν ἐπικρατοῦσαν ἀρχήν, ὑφ' ἧς ὠδηγοῦντο οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐν Πρωσσίᾳ σωφρονιστηρίων ὡς πρὸς τὴν διατροφήν τῶν φυλακισμένων. Τοῖς παρεῖχτο δηλ. κυρίως φυτικὴ τροφή, ἤτοι λαχανικά, ὄσπρια κλπ. Ἐνεκα δὲ τῆς κακῆς ταύτης τροφῆς ἠσθένουν οἱ φυλακισμένοι. Οἱ ἀρμόδιοι κατεῖδον τέλος τὸ μονομερὲς τῆς φυτικῆς διατροφῆς καὶ ἐδοκίμασαν τὴν εἰσαγωγὴν τῆς κρεωφαγίας. Ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἔφερεν ἀποτελέσματα ἄξια λόγου. Αἱ ἀποτυχίαι αὗται παρέσχον ἀφορμὴν εἰς ἐπιστήμονάς τινας ὅπως εὗρωσι τροφήν ὠφέλιμον καὶ πρόσφορον εἰς τοὺς φυλακισμένους,

κυρίως δὲ ἐπεδόθη εἰς τοῦτο ὁ Φόουστ ἐν Μονάχῳ, ὅστις ἔφρασεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὁ ἀνεπτυγμένος ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη τροφῆς, περιεχομένης 118 γράμματα λευώματος, 56 γράμματα λίπους καὶ 5000 γράμματα ὑδρογονανθράκων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν κατέστη ἐντελής ἡ ὑγεία τῶν φυλακισμένων. Μεγάλῃς σημασίας εἰσὶν ἔνεκα τούτου ὅσα εἰς νεώτατον σύγγραμμά του ἀναφέρει ὁ Δρ Χίρσφελδ ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου ἐν Μωαβίτ (Βερολίνο). Ὁ Δρ Χίρσφελδ ἐξετάζει τὸν τρόπον τῆς διατροφῆς καὶ τὴν ἀξίαν τῶν τροφῶν ὑπὸ τρεῖς ἐπόψεις, τούτεστι τὴν τῆς θρέψεως, τὴν τοῦ εὐχωνεύτου ἢ μῆ, καὶ τὴν χρηματικὴν. Τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας ὑπέβαλεν ὁ Βίρχωβ εἰς ἐμπεριστατωμένην ἐξέτασιν, ἐξ ἧς τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον συμπέρασμα εἶναι ὅτι «ἄνθρωπος τρεφόμενος ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον μὲ κρέας θὰ ὑποπέσῃ εἰς τὸν διὰ τῆς πείνης θάνατον». Ἡ θεωρία τοῦ Χίρσφελδ βασίζεται ἐπὶ τῆς ὀρθῆς σκέψεως τῆς ἐκ τῆς τροφῆς ἀποτελεσματικῆς παραγωγῆς τῆς θερμότητος. Ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ζῆσῃ ἔχει βεβαίως ἀνάγκη τῶν κατ' ἐξοχὴν οὐσιῶν (κρέας κλπ.) ἔχει ὅμως ἐξ ἴσου ἀνάγκη οὐσιῶν καυσίμων (ἄμυλον, σάκχαρον, λίπος), πρὸς παραγωγὴν τῆς ζωϊκῆς θερμότητος (36—37) βαθμῶν Κελσίου, ἧς ἄνευ καθίσταται ἀδύνατος ἡ ζωὴ.

Ὀμιλῶν περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς διατροφῆς πολλῶν ὁμοῦ ἀνέφερον ὁ Βίρχωβ καὶ τὸ σύγγραμμά του Γερμανοῦ ἐν ἀποστρατεία λοχαγοῦ Βόλφ, ὅστις διὰ τρόπου καταληπτοῦ ἐσχεδίασε καταφανῆ εἰκόνα τοῦ τρόπου καθ' ὃν φαντάζεται τὴν διατροφήν τῶν ἐργατικῶν οἰκογενειῶν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον κοστίζει ἡ τροφή κατ' ἄτομον 33 φοίνικας (=50 περὶπου λεπτά) τὴν ἡμέραν. Ὁ Βόλφ προὔποθετεῖ ὅτι ἡ τροφή θὰ χορηγῆται ἐντὸς μεγάλων καταστημάτων ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον προωρισμένων, κατὰ τὸν τρόπον δὲ τοῦτον δὲν ἔχει καὶ ἡ οἰκοδόμοινα τὸν κόπον τῆς παρασκευῆς τοῦ φαγητοῦ. Ὁ Βίρχωβ ὠμίλησε μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἐν Βερολίνοῃ ὑφισταμένων λαϊκῶν μαγειρείων, ἅτινα εἶναι τόσοσιν ὀλίγον ἀνάλογα τοῦ ὕψους καὶ τῆς πρόδου τῆς ἐποχῆς ὅσον τὰ καφενεῖα καὶ τὰ ἄλλα ὁμοια καταστήματα τοῦ Βερολίνου. Ἡ Ἀγγλία, εἶπε, προώδευσε πολὺ πλεῖστον, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγαθοεργίαν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην. P*

Ε Δ Ω Κ' Ε Κ Ε Ι

Καθίζησις καὶ προσάμμιωμα ἐν τῷ Νιαγάρα.

Πολλοὶ ὑπολογισμοὶ ἔχουν γείνη περὶ τῆς φθορᾶς τοῦ βράχου τῆς προσγινομένης ἐτησίως ἐν τῷ καταρράκτῃ Νιαγάρα, ὡς καὶ περὶ τῆς προσάμμιώσεως τῆς γινομένης εἰς τὸ μέρος διὰ τῆς ὀρμῆς τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς σκαφῆς τῆς γινομένης ὅπου τὰ ὕδατα καταφέρονται. Ἐφέτος ὁ Βόγαρτ, μηχανικὸς τῆς πόλεως τῆς Νέας ὸρκης, ἐν τῇ ἐκθέσει ἣν ἐδημοσίευσεν, ὑπολογίζει ὅτι ἡ ἐκίνασις καθίζησις τῆς κοιτίδος τοῦ ποταμοῦ ὑπῆρξεν 7 δακτύλων καὶ $\frac{63}{100}$ ἐν τῷ ἀμερικανικῷ καταρράκτῃ, ἐν δὲ τῷ καταρράκτῃ τοῦ Καναδά ἢ τοῦ Πετάλου τοῦ Ἴππου,